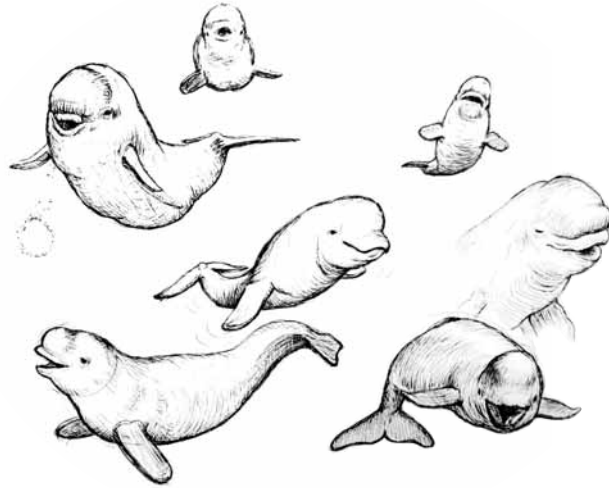

[B] **EEN FEEST DER HERKENNING. NIEUWE
ROMAN VAN THOMAS ROSENBOOM**

Ook als *Zoete mond* zonder auteursnaam en reclamecampagne was uitgebracht, had het weinig moeite gekost de schrijver van deze kloeke roman (op zichzelf al een indicatie) te determineren. In diverse opzichten dient *Zoete mond* zich aan als een onvervalste Thomas Rosenboom, al valt er een enkele afwijking van zijn eerdere werk op te merken. De roman bereidt de lezer daardoor een feest van herkenning, inclusief de lichte verveling die daaraan is verbonden.

Wat onmiddellijk in het oog springt, is het taalgebruik. Vanaf zijn debuut met de verhalenbundel *De mensen thuis* (1983) legt Rosenboom een voorkeur aan de dag voor archaische woorden en zinswendingen. Ook in *Zoete mond* is deze opmerkelijke stijl herkenbaar. Een dolfijn wordt “te scheep gebracht” (p. 11); iemand bezoekt de dierenarts “nopens het steeds zwaardere hijgen” van zijn kat (p. 42) en de geneeskunst wordt “werkstellig” gemaakt (toegepast) (p. 420). Natuurlijk dringt zich de vraag op naar de zin van dit taalgebruik. In *Gewassen vlees* (1994) accentueert het het buitenissige doen en laten van de geëxalteerde hoofdfiguur en in *Publieke werken* (1999) werpen de archaische wendingen een ontluisterend licht op het door levensangst ingegeven gesnoef van de twee hoofdfiguren. Een vergelijkbare functie vervult het gedateerde taalgebruik in *Zoete mond*: het schuwe en verkrampde gedrag van Rebert van Buyten, een niet officieel praktizerende dierenarts, krijgt er nadruk door.

Zoete mond is opgebouwd uit drie delen, elk weer onderverdeeld in hoofdstukken. Een proloog gaat aan de roman vooraf en weerspiegelt deze als geheel. In de proloog wordt beschreven hoe een witte walvis, eigenlijk een beloegadolfijn, bestemd voor een Engelse dierentuin, tijdens het transport per schip in een storm op de Noordzee ontsnapt. Het dier zwemt de vervuilde Rijn op. De ontheemde en in een uitzichtloze positie verkerende vis staat voor de eenzame dierenarts Van Buyten, die na de plotselinge dood van zijn vrouw wordt aangeduid als “een zeevis in zoet water” (p. 184). Dat hij bij het hardlopen witte kleren draagt en de vis volgt op zijn tocht stroomopwaarts, verstevigt het verband. Op een vergelijkbare manier gebruikt Rosenboom de

Belogadolfijnen, copyright Stephen Aitken.

proloog in *Gewassen vlees* en *Publieke werken*. Ook daar bevat het openingshoofdstuk de elementen die in het vervolg van de roman van belang blijken te zijn. Men zou hoogstens kunnen verdedigen dat de proloog in *Zoete mond* hechter vervlochten is met de roman, omdat er aan het einde van deel I tot in de woordkeus bij wordt aangeknoopt.

Ook de hoofdfiguren zijn vertrouwde gestalten voor wie het werk van Rosenboom enigszins kent. “Mannen alleen” is de titel van het laatste deel en daarmee worden Rebert van Buyten en Jan de Loper, een alias van Jan Florian van Zuylen Rothaar, bedoeld, maar hij zou ook kunnen slaan op de protagonisten van *Publieke werken* en *De nieuwe man* (2003). Van Buyten (nomen est omen) is de dood van zijn vrouw, door een ongeluk, niet te boven gekomen. Hij verhuist naar Angelen, een fictief dorp, gelegen in de regio waar de Rijn Nederland binnenkomt. Hoewel hij een gediplomeerd dierenarts is, oefent hij dit beroep niet meer uit na de ramp die hem heeft getroffen. Maar als hij een gewonde hond succesvol behandelt, laat hij zich door de kinderen van het dorp overhalen een bord

met “dierenarts” naast zijn voordeur te hangen. Van Buyten ontketent een golf van dierenliefde in het dorp, een zachtheid waarnaar de titel van het boek verwijst. Het zijn, merkwaardig genoeg, gezonde dieren waarmee de kinderen langskomen. Of zij zijn dood en dan wekt Van Buyten de indruk, door goed gelijkende vervangers aan te schaffen, dat hij ze kan genezen. Aldus vertoont hij de trekken van een wonderdokter, mede doordat hij zijn autoriteit kracht bijzet door het dragen van een witte jas. Hij doet denken aan de charlataneske apotheker Christof Anijs uit *Publieke werken*.

Na zijn wreed afgebroken huwelijksjaren is Rebert van Buyten in de marge van de samenleving beland. Iets dergelijks geldt voor Jan de Loper, eertijds een gevierd grappenmaker en weldoener, die zijn bijnaam dankt aan de lange, met publiciteit omgeven, voettochten die hij placht te maken. Maar nu is vergetelheid zijn deel.

In *Aanvallend spel* (2002), een bundel lezingen over het schrijven, benadrukt Rosenboom het belang van hoofdfiguren die iets nastreven. Zoals hij in de interviews die de lancering van *Zoete mond*

begeleidden, reeds opmerkte, heeft hij dit uitgangspunt losgelaten in zijn laatste roman. Inderdaad streeft Van Buyten niets meer na. En ook De Loper lijkt een uitgeblust personage. Pas bij de nadering van de witte dolfin doet hij een ultieme poging de aandacht van de media opnieuw op zich te vestigen. Een jammerlijke mislukking is het resultaat en daarmee ontpopt de oude lolbroek zich als een echt Rosenboom-personage.

Aanvankelijk wil Van Buyten niets weten van de snoeverige en luidruchtige Jan de Loper, die hem meer dan eens in verlegenheid brengt. In het laatste deel van de roman besluit hij echter hem te helpen, onder meer door zijn biografie (een simpele uitgave in eigen beheer) te schrijven. Als hij het boekje komt aanbieden, blijkt de hoofdfiguur ervan zojuist te zijn overleden. Het is een onverwachte wending, die even weinig overtuigt als het plotselinge besluit van Van Buyten om de hartenwens van de hem tot dan antipathieke Jan de Loper in vervulling te doen gaan.

Zoete mond lijkt ook qua verteltechniek op het eerdere werk van Rosenboom. Hij laat ook nu een breedvoerig orerende verteller optreden, die soms een hoofdstuk lang de lezer van de benodigde informatie voorziet. Van binnenuit worden alleen Rebert van Buyten en Jan de Loper verteld. De lezer is aangewezen op hun beperkte en verwrongen blik, omdat de verteller — en ook dit is bekend uit bijvoorbeeld *Publieke werken* — geen opheldering verschaft.

Zoete mond is een knap geconstrueerde en geschreven roman, waaraan veel genoeg valt te beleven voor liefhebbers van het werk van Thomas Rosenboom. Bovenal is het boek een feest der herkenning. Daarin ligt zijn grootste waarde. Want waar de auteur afwijkt van zijn vertrouwde stramien, overtuigt hij niet.

G.F.H. RAAT

THOMAS ROSENBOOM, *Zoete mond*, Querido, Amsterdam, 2009, 549 p.
